

Трговац појединац – ПРЕДУЗЕТНИК

Појам – појединац; делатност; добит

Искључење – носилац слободног занимања и пољопривредник

Услови: **а)** само физичко лице **б)** пословна способност **в)** регистрација **г)** технички, грађевински, радноправни, еколошки, стручни и здравствени услови за делатност **д)** сметње (забрањеност неких делатности, нпр. банкарство, осигурање, трговина ХОВ)

Особине: **а)** нема одвојеног субјективитета од предузећа као код друштва **б)** нема одвојене имовине **г)** нема посебних органа (управљање и заступање) **д)** лично име као пословно **ђ)** неограничена одговорност **е)** обухватност стечаја

Запослење – **а)** samozапосленост **б)** послодавац **в)** запослење код другог није сметња за предузетништво, осим ако послодавац брани

Пословођа - **а)** писмено овлашћење **б)** обавеза запослења (осим за члана пород.) **в)** регистрација (осим привремено члана пород.)

Предности и мане

1) предности:

- лакоћа отпочињања делатности - нема много формалности, нема минималног капитала, нема општих аката
- благост форме - нема органа
- нема двоструког опорезивања добити друштва и члана (могућност паушалности)

2) мане: **а)** мала финансијска моћ **б)** ограниченост добијања кредита **в)** ризичност (банкрот) – неограничена одговорност **г)** отежана преносивост пословања

Економски значај - **1)** најбројнији привредни субјект **2)** погодност за мало предузеће

Лична обележја – као привред. друштво; пословно име (ознака „предузетник“)

Правни режим – посебна права и обавезе у односу на остала физичка лица

а) чланство у коморама

б) дужност вођења књига (једноставно књиговодство)

г) дужност регистрације

д) подложност посебном пореском режиму

ђ) титулар индустријске својине (нпр. посл. име)

е) објављивање брачног уговора (у неким правима)

Престанак

- вољно - **а)** одјава **б)** претварање у друштво
- принудно (ликвидацијом): **а)** смрт (наслеђе) **б)** губитак пословне способности **в)** забрана делатности **г)** блокада рачуна – дуже од 2 год. **д)** поништај регистрац.
- нема стечаја код нас

ПРИВРЕДНО ДРУШТВО

Појам – правно лице; делатност; циљ – добит

Особине

- 1) правно лице; правно одвојено од чланова
- 2) организација – организационо јединство; унутрашња правила; целина у односу на чланове и трећа лица; претпоставка неодређеног трајања
- 3) има своја лична обележја – нпр. име, делатност, седиште, матични број...
- 4) има своје органе – нпр. директор АД, пословођа и заступник ОД

Облици – ОД, КД, ДОО и АД; *numerus clausus*

Поделе – **1)** друштва лица и друштва капитала **2)** вишечлана и једночлана **3)** општа и посебна **4)** јавна и нејавна **5)** трајна и привремена **6)** самостална и повезана

Врсте привредног друштва

Друштва лица и капитала – према значају личних својстава чланова

Друштва лица

Појам – лична својства чланова значајна за постојање друштва; однос поверења

Облици – ОД и КД

Особине

- пословно име – обично „лично име ортака“
- престанак чланства – престанак друштва (код нас не)

- обавеза вишечланости – а) минимум 2 члана б) могу и правна лица в) смањење на 1 чл. - разлог престанка

- нема минималног капитала – неограничена солидарна одговорност чланова

- улози – сваки облик (новац, ствар, право, рад); претпоставка једнаке вредности

- пренос удела – сагласност свих; право прече куповине осталих

- правно лице – нема органе; чланови заступају и воде послове; гласање „по главама“

Друштва капитала

Појам – имовински састојци правно значајнији од личних својстава

Облици – ДОО и АД

Особине

- нема обавезе вишечланости; може и 1 члан
- обавеза минималног капитала
- чланови не одговарају за дугове друштва
- лака преносивост удела (промена чланова), уз могућност ограничења унутрашњим правилима
- улози – забрана улога у раду
- обавеза органа у друштву – 2 система (једнодомни и дводомни); у скупштини гласање „по капиталу“
- друштво не престаје престанком чланства
- обавеза оданости друштву само за велике чланове и управу

Економски значај – преовлађују у односу на друштва лица; погоднија улагачима за пословање

Вишечлана и једночлана друштва - према броју чланова

Појам

Разлози оправдања правне бесмислице једночланог друштва

- 1) национализација у 19. веку у западним земљама и оснивање државних предузећа
- 2) штетност престанка друштва због свођења на једног члана
- 3) лако изигравање обавезе вишечланости

Мирење права са стварношћу

Проблем

- питање одговорности јединог члана за обавезе
- два решења
 - * неограничена одговорност – погодност за повериоце, али кочење привредног развоја
 - * ограничена одговорност – погодност за улагаче и подстицање привредног развоја, али ризик за повериоце

Правни режим једночланог друштва – важе правила за вишечлана друштва

Особености једночланог друштва

- 1) одлука о оснивању уместо уговора
- 2) састав основног капитала – један удео у ДОО, а у АД све акције припадају једном члану
- 3) забрана друштву да стиче сопствени удео од јединог члана (нема друштва без члана)
- 4) скупштина – чини је једини члан или лице које је он овластио; нема сазивања и одржавања; обавеза записника са одлукама
- 5) нема забране самоуговарања (двоструког заступања)
 - члан има право да закључује уговоре са својим друштвом
 - уговор у писменој форми, осим у текућим пословима под уобичајеним условима
- 6) нема забране конкурисања друштву за члана
- 7) смрт члана – престанак друштва, ако нема следбеника
- 8) принудна ликвидација – члан неограничено одговара за дугове друштва после његовог брисања из регистра
- 9) члан нема право да иступи из друштва, нити може бити искључен
- 10) претварање у вишечлано по сили закона – 1) пренос дела удела на стицаоца 2) приступање новог члана уз улог; није промена облика друштва

Општа и посебна друштва – према слободи обављања делатности

Општа друштва – свака делатност; општа правна способност

Посебна друштва

- само одређена делатност; обично сложена и ризична делатност

- само за прописане делатности, иначе опште друштво
- примери – банке, осигуравајућа друштва, берзе
- нужност дозволе
- посебна правна способност
- повреда забране других делатности – а) привредни преступ б) пуноважност посла са трећим лицем, ако је савесно

Јавно и нејавно друштво

Критеријум поделе – јавна трговина хартијама

Јавно друштво

- појам – хартије у јавној трговини
- јавна трговина – слобода *објављивања* понуда за куповину и продају хартија
- дозвола укључивања хартија у јавну трговину од Комисије за ХОВ
- разлика од јавног предузећа
- синоним за јавног издаваоца хартија
- облици – свако привредно друштво и друго правно лице (нпр. доо, задруга, држава)
- обавеза објављивања финансијског извештаја
- најважнија врста – јавно акционарско друштво
- посебна обавеза за ЈАД – свака емисија акција јавна, осим у прописаним случајевима (нејавна емисија)

Нејавно друштво – свако које није јавно; забрана јавне трговине издатим хартијама

Нејавна друштва преовлађујућа, јавна су већа

Трајно и привремено друштво – према трајању

Трајно друштво - основано на неодређено време; претпоставка

Привремено друштво

- основано да траје одређено време (нпр. на одређени рок, до остварења циља)
- претварање у трајно друштво

* услови: одлука и регистрација

* доношење одлуке: 1) ОД и КД – једногласно 2) ДОО – 2/3 гласова по капиталу 3) АД – 3/4 гласова по капиталу присутних акционара

Самостална и повезана друштва

Самостално друштво – није повезано са другим друштвом

Повезано друштво

- у вези са једним или више других друштава у компанијскоправном смислу
- чланица групе друштава
- начини повезивања – учешћем у капиталу, уговором или мешовито
- улога чланица – друштво мајка, ћерка и сестра
- друштво мајка – оно које има владајуће учешће у другом друштву
- владајуће (контролно) учешће – омогућава одлучујући утицај на одлучивање у другом друштву
- уговор о контроли (управљању) са ћерком
- сестринска друштва – на истом степену лестнице
- заштита подређеног друштва – надређено накнађује губитак услед његових штетних налога

Чланови друштва

Појам – лица, унела улог, стекли уделе

Врсте

Према облику друштва: ортаци у ОД, комплементари (ортаци) и командитори у КД, чланови у ДОО и акционари у АД

Према улози у оснивању

- оснивачи и накнадни чланови
- начини накнадног стицања чланства: 1) уговор о улагању (приступању) 2) стицање удела од постојећег члана 3) правним следбеништвом (нпр. наслеђем)
- значај разликовања оснивача и накнадних чланова: 1) накнадни ортак у друштву лица одговара и за старе обавезе друштва 2) солидарна одговорност стицаоца са

преносиоцем удела за неунети улог 3) посебна права за осниваче по основу оснивачког акта (нпр. накнада трошкова оснивања)

Чланска права и обавезе

Појам удела у друштву

- скуп свих чланских права и обавеза члана
- начело сразмерности са уделом у капиталу

Утврђивање – 1) минимална права и обавезе – законом 2) остала – општим актом друштва
Обавезе

- главна обавеза – уношење улога
- подразумевајућа обавеза – оданост чланова друштву лица и великих чланова друштва капитала
- споредне обавезе: 1) обавеза повећања улога у друштву лица или додатних уплата у ДОО 2) обавеза споредних чинидби

Права

- основна (права учешћа): 1) у основном капиталу 2) у управљању и 3) добити
- учешће у управљању: 1) активно – право гласа 2) пасивно – да буде биран на функцију у друштву (нпр. пословођа ОД, директор АД)
- пратећа права: 1) обавештавање и 2) надзор

Стицање и престанак чланства

Стицање

- начин - уписом у регистар (конститутивно дејство)
- правни основ – оснивачки акт, уговор о приступању, уговор о стицању удела и правно следбеништво (нпр. наслеђе)

Престанак чланства

- правни основ – уговор о преносу удела, одлука о иступању или искључењу, одлука о откупу и поништају удела, смрт члана и престанак друштва
- начин престанка – брисање из регистра

Дејство унутрашње евиденције – нема правни значај за 3. лица ван друштва

Нерегистровани члан – тајни члан; за 3. лица није члан

УСЛОВИ ЗА ПОСТОЈАЊЕ ДРУШТВА

4 услова (битна састојка)

- 1) изјава воље члана о стварању друштва (оснивачки акт)
- 2) давање (уношење) улога
- 3) намера стицања добити путем друштва
- 4) регистрација

Оснивачки акт

Појам – правни посао, обавезивање на стварање друштва уношењем улога

Врсте – 1) одлука за једночлано друштво и 2) уговор за вишечлано друштво

Услови пуноважности

- општи услови облигац. права за правни посао
- три посебна услова компанијског права: 1) потпуна пословна способност оснивача 2) форма – писмена (штампана или електронска) и овера; забрана електр. форме за непокретности 3) прописана садржина: одређење оснивача, одређење друштва, улози и удели, за друштва капитала (капитал и систем управљања)

Правна природа – облигационопр. и статусноправни посао (друштво као нов правни субјект)

Измена оснивачког акта

- измена – 1) ОД – једногласно 2) КД – једногласношћу свих чланова 3) ДОО и АД – већином гласова скупштине
- форма одлуке о измени
 - * писмена; не мора овера (нема паралелизма форми)
 - * ОД и КД – потписују сви
 - * ДОО и АД – потписује председник скупштине

Раскид уговора о оснивању

- споразумни – само за друштва лица (развргнуће); за друштва капитала – скупштина доноси одлуку о престанку (нема раскида)

- једнострани – иступање и искључење (оправдани разлози; нпр. повреда обавеза чл.)

Давање улога

Појам улога – материјално добро, обавеза уношења

Правни значај радње давања

- стицање чланских права у друштву; накнада друштва члану за улог
- теретан правни посао; одговорност члана за мане улога
 - друштво нема право на раскид уговора због неуношења или мана улога; забрана ослобађања члана од улога

Врсте улога – новчани, неновчани (ствар или право) и мешовити

Ствар – у ствари, пренос својине на друштво

Право – стварно право уже од својине (нпр. право коришћења), друго апсолутно право (нпр. патент) и релативно право (потраживање)

Рад – физички или интелектуални; услуге, као сложенији рад; забрана у друштвима капитала

Неновчани улог – обавезна процена

Начин процене

- у једночланом друштву – сам члан
- у вишечланом - а) споразумом чланова б) проценитељ – ако нема споразума
- санкција за прецењивање – обавеза доплате мањка за улагача, по захтеву повериоца, ако друштво не испуњава обавезе у редовном пословању
- обавезни проценитељ – улог у јавно АД; процена не старија од шест месеци пре уношења
- циљ обавезне процене – спречавање прецењивања вредности неновчаног улога; заштита поверилаца

Обавеза уношења како је уговорено

Рок – уговорен; али не дуже од:

- 1) 5 год. од регистрације оснивања или повећања капитала
- 2) 2 год. за АД
- 3) одмах по завршетку емисије – за јавно АД

Санкција за неуношење

- право друштва на накнаду штете
- могућност уговорне казне и наплате камате
- могућа и друга средства обезбеђења
- забране друштву: 1) да ослободи члана од уношења 2) да врати члану улог, осим накнаде вредности: а) престанак друштва по намирењу поверилаца б) смањења основног капитала в) иступања или искључења члана

Капитал

- појам имовине друштва

* скуп новчано процењивих права и обавеза једног лица (класична теорија)

* састав имовине - актива и пасива

- појам капитала

* збир вредности улога свих чланова друштва

* обавеза регистрације

* врсте: оснивачки, основни и споредни (нераспоређена добит и резерве)

* промена током трајања друштва (повећање и смањење основног капитала):

- вредност нето имовине друштва коју друштво региструје
- нето имовина – бруто имовина умањена за дугове

- функције: 1) показатељ вредности имовине друштва (заштита поверилаца) 2) основ за израчунавање удела члана

Удео

- појам – део основног капитала сразмеран...
- начело сразмерности чланских права према уделу
- удео је део имовине члана
- право члана да располаже уделом (могућност ограничења законом или оснивачким актом)
- члан одговара личним повериоцима и уделом, али не и друштво

Намера стицања добити путем друштва

Сваки члан мора да је има, иначе није члан (воља за удруживање)

Критеријум за разликовање члана од нечлана и оснивачког акта од других послова (нпр. од запосленог, посленика...)

Добит

- појам – вишак прихода...
- циљ оснивања друштва и накнадног приступања чланова; допунски циљеви (нпр. уштеда, екологија, доброчинство)
- неизвесност добити – алеаторност оснивачког акта
- ризик губитка - појам губитка
- неизвесност дивиденде
 - * два услова (утврђеност и расподела)
 - * начело сразмерности дивиденде уделу – ограничена диспозитивност начела
 - * забрана лавовских клаузула
 - * забрана права члана на сигурну дивиденду

Регистрација

Нужност за оснивање – теорија фикције

Друштво постоји док је регистровано, а престаје брисањем

ПРАВНИ СУБЈЕКТИВИТЕТ ДРУШТВА

Појам, стицање и престанак

Појам – исто што и правна способност

Сваки облик друштва је правно лице

Стицање – уписом оснивања у регистар

Престанак

- брисањем друштва из регистра по окончању поступка престанка
- начини престанка: 1) ликвидација 2) стечај 3) статусна промена
- задржавање правне способности током ликвидације и стечаја (ограничено)
- суштина поступка престанка
 - * намирење поверилаца друштва, намирење потраживања друштва и расподела остатка члановима (ако га има)
 - * изузетак у статусној промени – универзална сукцесија

Правне последице правног субјективитета

1) друштво као носилац права и обавеза

2) различит правни субјект од чланова и запослених

- * правни послови путем заступника
- * правне радње – и остали запослени (нпр. исплата дуга, испорука робе, намирење потраживања)

3) имовина друштва – правно одвојена од имовине чланова

- * чланови имају уделе у капиталу друштва
- * друштво не одговара за дугове чланова
- * чланови не одговарају за дугове друштва, осим: а) у друштвима лица, б) у пробијању правне личности и в) владајући члан у принудној ликвидацији

4) друштво има своја лична обележја – различита од обележја чланова (нпр. име седиште, делатност, матични број, ПИБ, пословне књиге...)

Обим правне способности

Начело опште правне способности

Изузетак – посебна правна способност за посебна друштва

- пуноважност послова и ван посебне правне способности, али привредни преступ
- ништавост, ако је 3. лице несавесно

Пословна способност

- појам
- стицање и престанак – регистрацијом оснивања и брисањем друштва из регистра
- обим – потпуна посл. способност; у границама правне способности
- ограничење – у стечају и ликвидацији

Деликтна способност

- појам
- стицање и престанак – као и пословна способн.

Огранак

Појам – организациони део друштва преко ког обавља одређене послове из своје делатности

Називи – пословна јединица, филијала, пословница, фабрика, погон, продавница и др.

Слобода друштва у унутрашњој организацији (неименовани огранци)

Положај

Није правно лице – уређеност општим актом

Изузеци од непостојања правног субјективитета:

1) регистрација (обавеза)

2) могућност – а) овлашћења у промету б) обрачуна пословања (подрачун)

Успостављање и укидање – одлуком скупштине друштва капитала, одн. ортака у друштву лица

Последице непостојања прав. субјектив.

Огранак нема: 1) имовину 2) органе (ипак, руководиоца) 3) пословно име (назив, под именом друштва) 4) делатност (послови) 5) седиште (место пословања) 6) опште акте 7)

страначку способност у парници, стечају и ликвидацији 8) могућност статусне промене

Огранак страног друштва

Појам – део у Србији друштва са седиштем у стр. држави

Режим – као огранак домаћег друштва

Оснивач мора да му одреди претежну делатн.

Одговорност оснивача за дугове огранка

Обавеза регистрације

Престанак - 1) одлуком друштва оснивача 2) престанком друштва оснивача

Представништво страног лица

Појам – врста огранака страног друштва

Мања овлашћења – само припрема за закључење уговора и закључење послова за своје пословање

ИМОВИНА ДРУШТВА

Појам

Класична теорија – актива и пасива

Начело јединства имовине

- једно лице – једна имовина

- више фондова у имовини; сваки своју намену (нпр. основни капитал, акумулација, резерве, нераспоређена добит, резерве)

Нова теорија

- само права; обавезе су терет
- одговорност повериоцима – вредношћу ствари, потраживањима друштва и апсолутним правима (нпр. патент)

Правни режим

- важе општа правила грађанског права
- извори – улози чланова, пословање друштва и друго (нпр. поклон, наслеђе...)
- промена стања и структуре током постојања друштва (нпр. испоручена роба излази, а наплаћена цена улази у имовину)

Бележење имовине

- актива у билансима, јер припада друштву
- пасива

* обавезе друштва

* врсте: 1) облигационе – према 3. лицима (тражљива пасива) 2) „статусне“ – за улоге члановима, али само у случају престанка (нетражљива пасива)

- поређење активе и пасиве: 1) актива већа и увећава се – друштво успешно послује 2) пасива већа – презадуженост; разлог за стечај

Појам - новчана вредност целе имовине

Врсте према структури капитала: 1) основни 2) варијабилни и 3) „споредни“

Основни капитал

- појам – регистрована новчана вредност нето имовине друштва

- нето имовина – бруто имовина умањена за дугове
- оснивачки кап. – збир вредности улога свих оснивача
- промена током пословања – увећање и смањење
- обавеза одређености у оснивачком акту и регистрације
- могућност разлике од вредности нето имовине
- обавеза друштва усклађивања вредности нето имовине са основним капиталом једном годишње

- утврђивање

* начин - пописом и проценом

* обавеза регистрације друкчијег износа у односу на регистровани

Варијабилни капитал

- појам – приходи у текућем пословању (нпр. новац на рачуну, вредност робе у магацину...)
- слобода располагања
- не региструје се

Споредни капитал

- појам - онај који није основни
- састав – резерве, акумулација и нераспоређена добит
- режим

* исказује се и обрачуноу, али се не региструје

* могућност пребацивања у основни капитал (повећање осн. кап.), и обратно (смањење о.к.)

Смисао минималног основног капитала

- обавезан за друштва капитала
- разлог – заштита поверилаца због неодговорности чланова за дугове друштва
- дужност очувања основног капитала – забрана смањења нето имовине испод основ. кап.
- мере очивања осн. кап. – нпр. 1) забрана враћања улога члановима 2) исплата дивиденди само у границама добити 3) прво намирење поверилаца у случају престанка друштва, па исплата удела члановима...
- данас

* оспоравање функције заштите поверилаца путем основног капитала

* снижавање миним. капит. - надметање држава за привлачење капитала на међународном тржишту

Структура основног капитала

- у целости подељен на уделе (акције)
- обавеза тачног одређивања имаоца удела
- ималац удела - члан, а друштво изузетно и привремено (сопствени удео)
- обавеза отуђења сопственог удела у прописаном року (1 до 3 год.)
- начело јединства удела

* један члан само један удео

* изузетак за акције

+ појам акције – један у низу једнаких делова....

+ начело једнаке номиналне вредности

+ правна самосталност сваке акције

+ скуп свих акција једног акционара – његов удео у АД-у

ОГОВОРНОСТ ЗА ОБАВЕЗЕ

Одговорност друштва

Начело неограничене одговорности

Могућност ограничења уговорне одговорности (ако поверилац пристане)

Врсте одговорности по рангу дужника: 1) солидарна и 2) супсидијерна

Ранг се одређује законом или уговором

Одговорност чланова

За обавезе друштва капитала – не одговарају

За обавезе друштва лица – 1) у ОД – одговарају 2) у КД – комплементари одговарају, а командитори не

Погодност друштва капитала за улагаче, али ризик за повериоце

Начини заштите поверилаца друштва капитала – 1) прописивање минималног капитала 2) одговорност друштва мајке за губитак ћерке због извршавања мајчиних налога 3) пробијање правне личности друштва капитала

Пробијање правне личности

Појам – судско занемаривање пр. субјект. друштва капит. због његове злоупотребе...

Последица – неограничена одговорност злоупотребиоца (а-р, члан доо, к-тор)

Терминологија – пробијање правне личности (ЗПД), дизање вела правног лица, злоупотреба правног лица

Правни извор – ЗПД

Порекло –парница *Salomon v. Salomon & Co.* 1897

Услови - 1) злоупотреба 2) немогућност потпуног намирења од друштва 3) узрочна веза немогућности са злоупотребом

Начини злоупотребе – 1) коришћење пр. субјективитета друштва за **незаконите циљеве**, чијем остварењу није намењен 2) поступање са имовином друштва као са **сопственом** 3) коришћење друштва или имовине у циљу **оштећења поверилаца** 4) **умањење имовине** друштва ради стицања користи за злоупотребиоца или 3. лице упркос свести о немогућности да се повериоци намире

Начин – парница по тужби повериоца

Поређење са побијањем дужникових правних послова – 1) тужени – злоупотребилац, а не 3. лице 2) не тражи се несавесност 3. лица 2) не враћа се предмет побијања

Рок за тужбу - 1) субј. - 6 мес. 2) објект. - 5 год.

Наша судска праса - одбојна

Зајам уместо капитала

Зајам члана друштву у кризи намирује се у случају стечаја после обичних поверилаца (као да је улог)

Смисао – начин заштита поверилаца превара чланова друштва капитала

Рок – зајам дат у последње 2 године пре отварања стечаја

Залога члана за дати зајам се занемарује

Проширење правила – и на лица повезана са чланом

Изузетак од правила – зајам банке друштву, иако му је члан